

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра публічного управління та підприємництва (№ 601)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

 Л. Л. Носач
« 31 » серпня 2022 р.

СИЛАБУС ОBOB'ЯЗKОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мікроекономіка

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 29 Міжнародні відносини

Спеціальність: 292 Міжнародні економічні відносини

Освітня програма: Міжнародна економіка

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Силабус введено в дію з 01.09.2022 року

Харків – 2022 р.

Розробник: Можевенко Т.Ю., к.е.н.
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання)

Можевенко Т.Ю.
(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри публічного управління та підприємництва (601)

Протокол № 1 від «31» серпня 2022 р.

Завідувач кафедри д. н. з держ. упр., проф.
(науковий ступінь та вчене звання)

В. Г. Ковальчук
(підпис)

В. Г. Ковальчук
(ініціали та прізвище)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

_____ Діак
(підпис)

Д. В. Дикун
(ініціали та прізвище)

1. Загальна інформація про викладача

Можевенко Тетяна Юріївна, к.е.н. З 2020 з року викладає в університеті наступні дисципліни:

- макроекономіка;
- мікроекономіка;
- підприємництво;
- інфраструктура ринку;
- інноваційне підприємництво.

Напрями наукових досліджень: Економічне зростання, економічні цикли, підприємництво та реформи, пріоритетні напрями розвитку інфраструктури ринку в Україні.

2. Опис навчальної дисципліни

Семестр, в якому викладається дисципліна – 2 семестр.

Обсяг дисципліни: 4 кредити ЄКТС (120 годин), у тому числі аудиторних – 56 годин, самостійної роботиздобувачів – 64 годин.

Форми здобуття освіти: денна, дистанційна, заочна.

Дисципліна – обов'язкова.

Види навчальної діяльності – лекції, практичні заняття, самостійна робота здобувача.

Види контролю – поточний, модульний та підсумковий (семестровий) контроль (іспит).

Мова викладання – українська.

Необхідні обов'язкові попередні дисципліни (пререквізити) – політична економія, розвиток економічного світогляду, саоменеджмент.

Необхідні обов'язкові супутні дисципліни (кореквізити) – макроекономіка, економіка підприємства, економіка праці і соціально-трудові відносини.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: сформувати у студентів ринково-орієнтований економічний світогляд і ознайомити з методами прийняття господарських рішень за наявних обмежених ресурсів та альтернативних можливостей їх використання.

Завдання: формування вміння планувати дослідження, організовувати збирання, обробку й аналіз економічної інформації, робити узагальнення й висновки, готувати пропозиції для прийняття рішень стосовно поточної діяльності підприємства.

Після опанування дисципліни здобувач набуде наступні **компетентності:**

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

СК4. Здатність обґрунтовувати особливості реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.

Очікується, що після опанування дисципліни здобувачем будуть досягнуті наступні **результати навчання:**

РН4. Систематизовувати й упорядковувати отриману інформацію щодо процесів і явищ у світовому господарстві; оцінювати та пояснювати вплив ендогенних і екзогенних факторів на них; формулювати висновки і розробляти рекомендації з урахуванням особливостей національного і міжнародного середовища.

РН10. Ідентифіковувати та виокремлювати особливості функціонування суб'єктів міжнародних відносин та моделей їх економічного розвитку.

РН11. Обґрунтовувати власну думку щодо конкретних умов реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.

РН15. Визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовний модуль 1.

Тема 1. Предмет і метод мікроекономіки.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 5 годин.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): проектор.*

Види потреб. Економічні та неекономічні блага. Корисність продукту, її кількісне визначення. Загальна і гранична корисність. Раціональний вибір споживача (кардиналістська теорія). Перший закон Госсена. Раціональний вибір споживача. Другий закон Госсена. Рівновага споживача. Ординалістський підхід до аналізу функції корисності. Криві байдужості (індиферентності). Карта байдужості. Графік “доход – споживання”. Графік “ціна – споживання”. “Надлишок споживача”.

- *Практичне заняття* Методологія мікроекономічного аналізу .
- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 7 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 2. Теорії поведінки споживача

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 5 годин.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): проектор.*

Види потреб. Економічні та неекономічні блага. Корисність продукту, її кількісне визначення. Загальна і гранична корисність. Раціональний вибір споживача (кардиналістська теорія). Перший закон Госсена. Раціональний вибір споживача. Другий закон Госсена. Рівновага споживача. Ординалістський підхід до аналізу функції корисності. Криві байдужості (індиферентності). Карта байдужості. Графік “доход – споживання”. Графік “ціна – споживання”. “Надлишок споживача”.

- *Практичне заняття* Раціональний вибір споживача (кардиналістська теорія).

- *Обсяг самотійної роботи здобувачів: 7 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 3. Попит, пропозиція, їх взаємозв'язок

Форма занять: лекція, практичне заняття, самотійна робота.

- *Обсяг аудиторного навантаження: 5 годин.*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): проектор.*

Індивідуальний та ринковий попит. Закон попиту. Нецінові детермінанти попиту. Еластичність попиту за ціною та за доходом. Ринкова пропозиція. Закон пропозиції. Нецінові фактори пропозиції.

Еластичність пропозиції. Механізм балансування попиту і пропозиції і встановлення ринкової рівноваги.

Практичне заняття Попит, пропозиція, їх взаємозв'язок.

- *Обсяг самотійної роботи здобувачів: 7 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 4. Мікроекономічна модель підприємства

Форма занять: лекція, практичне заняття, самотійна робота.

- *Обсяг аудиторного навантаження: 6 годин.*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): проектор.*

Виробництво та обмін. Підприємство як первинна ланка виробництва і як суб'єкт ринкових відносин. Основні типи підприємств у сучасній ринковій економіці. Фактори виробництва, їхнє угруповання. Виробнича функція підприємства.

Практичне заняття Мікроекономічна модель підприємства

- *Обсяг самотійної роботи здобувачів: 7 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 5. Варіації факторів виробництва та оптимум товаровиробника

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самотійна робота.*

- *Обсяг аудиторного навантаження: 6 годин.*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): проектор.*

Варіативність використання виробничих ресурсів. Ізокванти. Виробництво з одним змінним ресурсом. Закон спадної віддачі. Виробництво з двома змінними ресурсами. Правила комбінування виробничих ресурсів. Оптимум виробника.

Практичне заняття Варіації факторів виробництва та оптимум товаровиробника

- *Обсяг самотійної роботи здобувачів: 7 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 6. Витрати і результати виробництва

Форма занять: лекція, практичне заняття, самотійна робота.

- *Обсяг аудиторного навантаження: 5 годин.*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали,*

інструменти): проектор.

Витрати підприємства (економічні та бухгалтерські). Загальні, середні та граничні витрати. Передумови мінімізації витрат фірми. Доходи підприємства. Валовий, середній та граничний дохід. Прибуток підприємства. Показники прибутковості виробництва. Правила максимізації прибутку або мінімізації збитків фірми.

Практичне заняття Витрати і результати виробництва.

Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Модульний контроль 1

- *Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).*

- *Обсяг аудиторного навантаження: 2 години*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.*

Підготовка до модульного контролю.

Змістовний модуль 2.

Тема 7. Ринок досконалої конкуренції

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- *Обсяг аудиторного навантаження: 5 годин.*

- *Практичне заняття: Ринок досконалої конкуренції.*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): проектор.*

Ознаки досконалої конкуренції. Умови формування ринку досконалої конкуренції. Графік попиту на продукцію окремої фірми та її доходу в умовах чистої конкуренції. Криві пропозиції конкурентної фірми і галузі і рівновага у короткостроковому періоді. Пропозиція фірми у довгостроковому періоді. Довгострокова рівновага фірми і галузі в умовах досконалої конкуренції.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 8. Ринки недосконалої конкуренції

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*

- *Обсяг аудиторного навантаження: 5 годин.*

- *Практичне заняття: Ринки недосконалої конкуренції.*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): проектор.*

Ознаки чистої монополії. Умови і причини монополізації виробництва. Рівновага фірми-монополіста. Економічні наслідки монополізації виробництва. Державна антимонопольна політика. Сутність олігополістичної моделі. Некооперативна та кооперативна форми ринкової поведінки фірм-олігополістів. “Ламана” крива попиту. Характерні риси монополістичної конкуренції. Нецінова конкуренція: форми, передумови та наслідки.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 9. Ринок факторів виробництва

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 5 годин.*
- *Практичне заняття: Ринок факторів виробництва.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): проектор.*

Попит на фактори виробництва. Ринки факторів виробництва, їхня корелятивність із ринками товарів. Індивідуальний і галузевий попит на фактори виробництва. Основні фактори динаміки попиту на виробничі ресурси. Крива попиту на виробничі ресурси. Еластичність попиту на виробничі ресурси і фактори, що її визначають.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 10. Ординалістська теорія поведінки споживача.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 5 годин.*
- *Практичне заняття: Ординалістська теорія поведінки споживача.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): проектор.*

Ординалістське трактування системи переваг споживача. Криві байдужості. Бюджетна лінія. Використання кривих байдужості й бюджетної лінії для аналізу й прогнозування поведінки споживача на ринку.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 11. Макроекономічна політика у відкритій економіці

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 5 годин.*
- *Практичне заняття: Макроекономічна політика у відкритій економіці.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): проектор.*

Зовнішньоекономічна діяльність та її форми. Міжнародний розподіл праці та зовнішня торгівля. Валютні відносини. Валютний курс. Валютні системи. Платіжний баланс і його структура. Розрахунковий баланс. Види розрахункових балансів. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6-10 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Модульний контроль 2

- *Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).*

- *Обсяг аудиторного навантаження: 2 години*

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.*

Підготовка до модульного контролю.

5. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом

6. Методи навчання

Словесні (пояснення, бесіда, лекція); наочні (демонстрування); практичні методи навчання (самостійне спостереження, вправи, практичні роботи). Методи контролю - поточний, модульний та підсумковий (семестровий) контроль (іспит).

7. Методи контролю

Поточний контроль (теоретичне опитування й розв'язання практичних завдань), модульний контроль (тестування за розділами курсу) та підсумковий (семестровий) контроль (іспит).

Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
<i>Змістовний модуль 1</i>			
Активність під час аудиторної роботи	0...2	7	0...8 (максимальна кількість балів за цим показником)
Виконання практичних робіт	0...6	2	0...12
Модульний контроль	0...25	1	0...25
<i>Змістовний модуль 2</i>			
Активність під час аудиторної роботи	0...2	7	0...8 (максимальна кількість балів за цим показником)
Виконання і практичних робіт	0...6	3	0...18
Модульний контроль	0...25	1	0...25
Загальна активність	0...4		0...4
<i>За семестр</i>			0...100

Прийнята шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка для екзамену, курсового проекту (роботи), практики
90-100	відмінно
75-89	добре
60-74	задовільно
01-59	незадовільно з можливістю повторного складання

Іспит проводиться у вигляді відповідей на питання екзаменаційних білетів. Семестровий контроль (іспит) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування. Під час складання семестрового іспиту студент має

можливість отримати максимум 100 балів.

Білет для іспиту складається з двох питань та практичної частини. За відповідь на питання студент максимально може отримати 60 балів, практична частина – 40 балів.

Під час складання семестрового іспиту здобувач має можливість отримати максимум 100 балів.

Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Задовільно (60-74). Показати мінімум знань та умінь. Захистити всі індивідуальні завдання та здати тестування.

Добре (75-89). Твердо знати мінімум, виконати усі завдання, здати тестування та поза аудиторну самостійну роботу.

Відмінно (90-100). Здати всі контрольні точки з оцінкою «відмінно».

Досконально знати всі теми та уміти застосовувати їх.

8. Політика навчального курсу

Відпрацювання пропущених занять відбувається відповідно до розкладу консультацій, за попереднім погодженням з викладачем. Питання, що стосуються академічної доброчесності, розглядає викладач або за процедурою, визначеною у Положенні про академічну доброчесність.

Політика щодо академічної доброчесності. Здобувач вищої освіти діє відповідно Положенню Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» «Про академічну доброчесність».

Учасники освітнього процесу у своїй академічній діяльності мають дотримуватись загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки, а також:

- самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей), за винятком випадків, коли такі завдання передбачають групову роботу;
- посилатися на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримуватись норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надавати достовірну інформацію про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації;

За порушення академічної доброчесності учасники освітнього процесу можуть бути притягнені до академічної відповідальності.

9. Методичне забезпечення та інформаційні ресурси

Електронний каталог науково-технічної бібліотеки Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського "ХАІ". - Режим доступу: http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/_1011Osnovi.pdf

Офіційний сайт Держ. служби статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua>.

10. Порядок визнання результатів неформальної освіти

Неформальна освіта - це освіта, яка здобувається зазвичай за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти.

Право на визнання результатів неформальної освіти поширюється на здобувачів усіх рівнів вищої освіти.

З метою визнання результатів неформальної освіти за заявою здобувача освіти на ім'я викладача певної дисципліни проводиться перевірка отриманих здобувачем результатів навчання.

У разі необхідності, згідно з рішенням викладача, гаранта освітньої програми або завідувача випускової кафедри створюється предметна комісія. До складу комісії входять: гарант освітньої програми за якою навчається здобувач; завідувач кафедри, за якою закріплено дисципліну, результати навчання за якою перевіряються; науково-педагогічні працівники, які викладають відповідну дисципліну.

За підсумками оцінювання викладач або предметна комісія складає протокол, який містить висновок про зарахування чи не зарахування відповідної дисципліни для деканату.

За умови позитивного висновку щодо процедури визнання результатів неформальної освіти здобувачу зараховуються відповідна дисципліна навчального плану або її частина та визначений для неї обсяг кредитів ЄКТС

11. Рекомендована література

Базова

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: Підручник У 2 кн. За ред. С.М. Панчишина, П.І. Острове́рха Кн. 2: Мікроекономіка. К.: Знання, 2020. 648 с.
2. Башнянин Г. І., Щедра О. В. та ін. Мікроекономічна теорія: Навч. посіб. Л.: Новий світ, 2017. 640с.
3. Вініченко І. І., Даций Н. В., Корецька С. О. Мікроекономіка: Навч. посіб. К.: Центр навч. л-ри, 2015. – 272с.
4. Дружиніна В.В. Мікроекономіка [Текст] : навч. посіб. / В. В. Дружиніна, О. І. Черноус. - Харків : Друкарня Мадрид, 2015. 254 с.
5. Мудрак Р.П., Бурляй А.П., Костюк В.С. та ін. Економічна теорія: навч. посібник. – Умань: ВПЦ «Візаві», 2018. 720 с. ISBN 978-966-364-963-4.
6. Оверченко В. І., Мажак З. М., Софій М. І. Мікроекономіка: Навчальний посібник. За наук. ред. О. Л. Ануфрієвої. Івано-Франківськ, «ЛілеяНВ». 2015. 348 с.
7. Ястремський О., Гриценко О. Основи мікроекономіки. К.: Знання, 2018. – 674с.

Інформаційні ресурси

Наукові ресурси:

1. Виртуальна електронна бібліотека – BBM. URL: <http://www.velib.com/>
2. Електронні каталоги бібліотек України. URL: <http://e-catalog.name/>
3. Електронна бібліотека Lib.com.ua. URL: <http://www.lib.com.ua/>
4. Національна бібліотека імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Науково-технічна бібліотека національного аерокосмічного університету імені М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». URL: <https://library.khai.edu/catalog>
6. Українська бібліотека – «Джерело». URL: <http://ukrlib.com/>
7. Google Scholar – пошукова система, яка індексує повний текст наукових публікацій всіх форматів і дисциплін. URL: <https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk>

Ресурси органів державної влади:

1. Президент України: офіційне Інтернет-представництво. URL: <http://www.president.gov.ua>.
2. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
3. Кабінет Міністрів України: Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>.
4. Національний Банк України: офіційний сайт. URL: <http://www.bank.gov.ua>.
5. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України: офіційний веб-сайт. URL: <http://me.kmu.gov.ua>.
6. Міністерство фінансів України: офіційний веб-сайт. URL: <http://www.minfin.gov.ua>.

Органи державної статистики

1. U.S. Department of the Treasury www.ustreas.gov
2. Bureau of the Public Debt T-Bill, Notes and Bonds www.publicdebt.treas.gov
3. U.S. Bureau of Economic Analysis www.bea.doc.gov
4. U.S. Department of Commerce www.doc.gov
5. National Bureau of Economic Research www.nber.org
6. Investment Company Institute www.ici.org
7. Joint Economic Committee www.house.gov
8. Statistics Canada www.statcan.ca
9. U.K. Office of National Statistics www.ons.gov.uk
10. Japan Economic Planning Agency www.epa.go.jp
11. German Federal Statistical Office www.statistik-bund.de
12. German Finance Ministry www.bundesfinanzministerium.de
13. German Federal Economics Office www.bawi.de.